

ЗНАЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Непорада К.С., Тарасенко Л.М., Нетюхайло Л.Г., Білець М.В., Омельченко О.Є.,
Сухомлин А.А., Гордієнко Л.П., Слободяник Н.М., Микитенко А.О.**

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

За 24 роки незалежності Україна все ще, на жаль, не змогла подолати соціально-економічну кризу, яка яскраво виявляється і в системі вищої освіти. Реформи університетської освіти розпочато давно, але вони настільки поверхові й не скоординовані, що аж ніяк не вирішують нагальних проблем, таких як зниження якості освіти, розрив інформаційних зв'язків, різка девальвація статусу викладацької та наукової діяльності, залишковий принцип фінансування освіти, відсталість матеріально-технічної бази вищої школи, неадекватні пенсійне забезпечення та соціальний захист викладачів і студентів, відтік викладацьких кадрів за кордон [4]. У підсумку, вища освіта в Україні стає неконкурентоспроможною, поступається рівню освіти розвинених країн і не визнається європейською спільнотою. Така несприятлива ситуація потребує продуманих і системних реформ, щоб дати можливість реалізуватися величезному інтелектуальному потенціалу, який є в нашому суспільстві. Найбільш прийнятним способом реформування української вищої школи взагалі та медичної, зокрема, на сьогоднішній день представляється модернізація його за європейським зразком [1].

Процеси глобалізації сьогодення зумовлюють новітні тенденції в освіті, що є необхідною передумовою подальшого її розвитку й удосконалення. Адже досягти нових результатів у вищій освіті, створити якісну систему підготовки фахівців і на цій основі забезпечити конкурентоспроможність випускників та престиж української вищої освіти у світовому просторі можна лише за умов упровадження нових технологій навчання. Медична освіта України – органічна складова національної вищої освіти, яка переживає період оновлення і системної реорганізації. В останнє десятиріччя процес професійної підготовки лікаря в Україні відбувається під впливом вимог європейського освітнього простору. Це пов'язано з впровадженням у вищій медичній школі основних положень Болонської системи, необхідністю надати майбутньому лікарю уніфіковані для різних країн професійні знання й навички. Рівень оволодіння ними повинен відобразитися в дипломі, що є перепусткою до професійної реалізації особистості в будь-якій державі [1].

Заходи щодо удосконалення підготовки медичних кадрів повинні переслідувати дві мети: зробити більш ефективною саму систему охорони здоров'я і оптимізувати витрати держави на підготовку медиків. Без впровадження новітніх інноваційно-інформаційних

технологій, з урахування той фінансової ситуації що склалась в країні, це, фактично, зробити буде неможливо. Тим паче нічого не потрібно вигадувати, а просто взяти і використати багатий досвід високорозвинутих країн Європи, які вже давно впроваджують відповідні технології в систему медичної освіти [1].

Серед найважливіших принципів формування єдиного освітнього середовища виділяється досягнення високої якості навчання майбутніх лікарів шляхом уведення єдиної технології управління якістю освіти. На якість професійної підготовки впливає якість освітніх стандартів, зміст навчальних планів і програм, професійна компетентність педагогів, якість довузівської підготовки абітурієнтів, рівень організації навчального процесу та науково-методичного забезпечення, матеріально-технічна база, морально-психологічна атмосфера та ін. [3].

Рівень підготовки сучасного лікаря потребує розробки положення якісного підходу до навчання – уміння кваліфіковано виконувати завдання, що передбачає сукупність знань, навичок та умінь, які дають можливість ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що сприяють досягненню певних стандартів у галузі професії лікаря або виду його діяльності. Позитивним надбанням останніх років є вміння студентів користуватися електронними книгами та базами даних мережі інтернет, що дає надзвичайно широкі можливості для отримання знань з різних дисциплін (особливо для студентів, що володіють іноземною мовою). Вільне оперування навчальним матеріалом має бути практично орієнтованим. Тому вважаємо за доцільне пов'язувати клінічний приклад з теоретичним матеріалом, яким має вільно оперувати студент та практичними навичками, які він засвоїв при його вивченні [1, 3].

Навчальна дисципліна — Біологічна хімія ставить за мету сформувати системні знання студентів-медиків про хімічний склад, структурну організацію, властивості біоорганічних сполук (складових компонентів клітин, тканин та органів організму людини), закономірності обміну речовин та енергії на молекулярному рівні в здоровому організмі та при окремих патологічних станах. Вивчення біологічної та біоорганічної хімії є необхідним для формування творчого мислення майбутнього лікаря, необхідного для успішного освоєння професійно-орієнтованих медичних дисциплін. Під час вивчення дисципліни студенти навчаються пояснювати особливості будови та перетворень в організмі біоорганічних сполук; аналізувати відповідність структури біоорганічних сполук фізіологічним функціям, які вони виконують в організмі людини; інтерпретувати взаємозв'язок між структурою біоорганічних сполук, особливостями їх метаболізму та фізіологічними функціями в організмі людини; пояснювати біохімічні та молекулярні основи фізіологічних функцій клітин, органів і систем організму людини; інтерпретувати

основні біохімічні механізми виникнення патологічних процесів в організмі людини та принципи їх корекції; характеризувати особливості фізіологічного стану організму та розвиток патологічних процесів на основі лабораторних досліджень; трактувати особливості будови та перетворень в організмі біоорганічних сполук, на яких ґрунтується їх застосування в медицині в якості лікарських засобів; трактувати методологію проведення та виконувати окремі біохімічні методи дослідження, які лежать в основі лабораторної діагностики патологічних станів [2].

Біологічна хімія відноситься до фундаментальних дисциплін, які включені в програму ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок-1», і таким чином є одним із перших етапів встановлення відповідності рівня професійної компетентності випускника – майбутнього фахівця в галузі сімейної медицини мінімально необхідному рівню згідно з вимогами Державних стандартів вищої освіти. Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни «Біологічна хімія» здійснюється в III-IV семестрах, тому подальше вдосконалення умінь використовувати теоретичні та практичні навички з медичної біохімії доцільно здійснювати на більш високому науковому та методичному рівні в окремому навчальному курсі «Клінічна біохімія». Вивчення цієї дисципліни є доцільним на 5 або 6 курсі, після завершення вивчення основних клінічних дисциплін терапевтичного та хірургічного профілю. Нажаль, у більшості медичних вузів вивчення клінічної біохімії здійснюється в межах програми підготовки клінічних ординаторів. Курс клінічної біохімії яка вивчає молекулярні механізми виникнення захворювань, біохімічні аспекти лабораторної діагностики, лікування та прогнозування різних патологічних станів доцільно було б впровадити ще на етапі навчання у вузі. Особливо це важливо для студентів медичних факультетів старших курсів, що покращило б сприйняття ними біохімічних основ патогенезу різних патологічних станів, які розглядаються на кафедрах терапевтичного та хірургічного профілю [2, 3].

Слід сказати, що біологічна хімія є наукою, яка дуже швидко розвивається і слугує джерелом новітньої інформації стосовно ролі окремих біомолекул та шляхів їх перетворень в живих організмах, методів дослідження метаболічних та фізіологічних процесів тощо. Тому дисципліну «Біологічна та біоорганічна хімія» можна розглядати і як методологічний базис для проведення наукових досліджень молодими науковцями – лікарями [2].

Цілком логічним є висновок про необхідність серйозної підготовки і студентів, і викладачів вищих медичних навчальних закладів України. У складний період освітніх інтеграційних процесів доцільним було б максимально зберегти позитивні здобутки національної системи медичної освіти з врахуванням можливостей і соціально-медичних

потреб українського сьогодення, а також ефективно використати досвід європейських країн для підготовки мобільного, творчого, конкурентоспроможного лікаря високої кваліфікації [1].

Рівень підготовки сучасного лікаря потребує розробки положення якісного підходу до навчання – уміння кваліфіковано виконувати завдання, що передбачає сукупність знань, навичок та умінь, які дають можливість ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що сприяють досягненню певних стандартів у галузі професії лікаря або виду його діяльності. У такій підготовці сучасного лікаря дуже важливим є знання теоретичних дисциплін таких як біологічна хімія.

Література

1. Глушко Л.В. Удосконалення якості підготовки лікарів в умовах болонського процесу / Л.В. Глушко, Н.В. Чаплинська, Н.З. Позур, Т.Ю. Гавриш // Медична освіта. – № 4, 2011 – С.47-49.
2. Заїчко Н.В. Роль дисципліни «Біологічна та біоорганічна хімія» у формуванні світогляду майбутніх лікарів загальної практики та сімейної медицини / Н.В. Заїчко, О.В. Тертишна, А.В. Мельник // Тези доповідей методичної конференції «Підготовка лікарів за спеціальністю «загальна практика- сімейна медицина» у відповідності до «наскрізної програми» затвердженої міністерством охорони здоров'я україни від 6 квітня 2011 року» – Вінниця, 2013 – С. 41-42.
3. Нахаєва Я.М. Дефінітивний аналіз дослідження педагогічної проблеми підготовки майбутніх лікарів / Я.М. Нахаєва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія «Педагогіка, соціальна робота», Вип. 28. – С.113-115.
4. Поляченко Ю.В. Медична освіта в світі та Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]. – К.: Книга плюс, 2005. – 383 с.